

Peruspalveluohjelman ministerityöryhmä
Valtiovarainministeriö

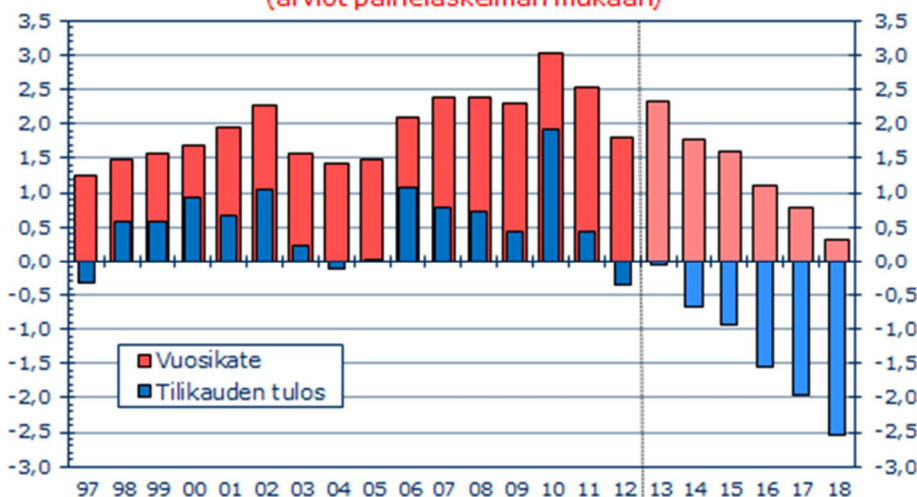
Peruspalveluohjelmaa valmisteleavan ministerityöryhmän kokous 6.2.2014 Suomen Kuntaliiton näkemyksiä

Kuntatalous oli vuonna 2012 noin 360 miljoonaa euroa alijäämäinen kuntien yhteenlasketulla tilikauden tuloksella mitattuna. Edellisen kerran kuntatalouden tilikauden tulos oli miinusmerkkinen vuonna 2004 ja sitä ennen vuonna 1997. Ilman valtionosuusleikkauksia kuntatalous olisi tasapainossa.

Kuntatalouden alijäämä pieneni vuonna 2013 edellisvuodesta, johtuen ensisijaisesti kunta-verosta tuottoa kasvattavista tilapäisistä poikkeustekijöistä sekä kuntien säästötoimista.

Kuntatalous pysyy alijäämäisenä myös kuluvana vuonna. Kuntaliiton kuntatalousyksikössä tehdyn kehitysarvion mukaan kuntatalouden alijäämän ennakoidaan kasvavan noin 2,5 miljardiin euroon vuoteen 2018 mennessä, mikäli uusiin toimenpiteisiin ei ryhdytä ja talouskehitys jatkuu hitaana.

Kuntasektorin vuosikate sekä tilikauden tulos
vuosina 1997-2018, mrd. €
(arviot painelaskelman mukaan)

Lähde: Vuodet 1991-2012 Tilastokeskus.
Vuosien 2013-2018 arviot Kuntaliitto.

Vuonna 2010 tilikauden tulos sisältää HSY:n perustamisesta johtuvaa pääkaupunkiseudun kuntien saamaa kirjjanpidollista myyntivoittoa noin 950 milj. euroa.

Kuntaliitto
Kommunförbundet

Julkisen taloutemme kestävyysvajeeeksi VM on laskenut 4,7 prosenttia BKT:stä, eli noin 9,5 miljardia euroa. Tästä noin puolet, eli nelisen miljardia kohdistuu kuntien vastuulla olevien palvelujen ja toinen puoli tulonsiirtojen, lähinnä eläkkeiden kestäväen rahoitus pohjan varmistamiseen.

Maan hallituksen rakenneohjelman mukaan kuntien tulisi itse koota noin miljardi vuoteen 2017 mennessä samalla kun valtion tulisi kuntien tehtäviä ja velvoitteita keventämällä vahvistaa kuntataloutta myös miljardilla eurolla.

Kunnat ovat päätöksillään korottaneet verojaan vuodelle 2014 lähes 400 miljoonalla eurolla. Mitä ilmeisimmin vuodelle 2015 on odotettavissa vastaavanlainen kuntaverojen korotus. Kunnat toteuttavat myös säästötoimenpiteitä.

Tähän mennessä valtion menosäästöt ovat valtaosaltaan kohdistuneet kuntiin valtionosuusleikkausten muodossa. Lisäleikkaukset eivät enää voi tulla kysymykseen ilman, että kansalaisten lakisääteinen oikeus riittäviin kuntapalveluihin horjuu ja että kunnallisvero kiristyy olennaisesti.

Tässä tilanteessa erityisesti valtion ja kuntien yhteistyö on tärkeätä hyvinvointiyhteiskunnan koossapitämiseksi, niin kansalaisten kuin maan eri alueiden eriarvoisuuden kasvun ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Rahoitusperiaatteen toteutuminen

Suomen Kuntaliitto painottaa tässä tilanteessa erityisesti rahoitusperiaatetta ja sen toteutumista. Rahoitusperiaatteen mukaisesti valtion tulee antaessaan kunnille tehtäviä ja velvoitteita varmistua siitä, että kunnilla on tosiasialliset edellytykset niistä selviytymiseen.

Kuntaliitto katsoo, että rahoitusperiaatteen toteutuminen on kuntien lisääntyneiden tehtävien ja velvoitteiden sekä mittavien valtionosuusleikkausten vuoksi nyt vakavasti uhattuna.

Valtionosuusleikkausten lisäksi kunnille on annettu runsaasti uusia tehtäviä ja niiden toteuttamistapaa koskevia velvoitteita. Lisäksi valtionosuusuudistus heikentää merkittävästi muutoksen johdosta menettävien kuntien taloutta.

Peruspalvelubudjettitarkastelun 2014 - 2017 mukaan valtion toimenpiteiden nettovaikutus kuntatalouteen on ollut negatiivinen joka vuosi vuodesta 2011. Vuonna 2014 tämä vaikutus on peruspalvelubudjetin mukaan -257 miljoonaa euroa.

Maan hallituksen rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanon mukaisesti kuntien tehtävien ja velvoitteiden purkamisella haetaan yhden miljardin euron kustannussäästöjä vuoden 2017 tassa. Nämä toimenpiteet onnistuneestikin toteutettuina kustannussäästöjä tällä perusteella voidaan toteuttaa todennäköisesti vasta vuodesta 2016 eteenpäin.

Vaikka tavoitteeseen ei täysimääräisesti päästäisikään, hallitus on vahvistanut päätöksen vahvistaa kuntataloutta miljardilla eurolla vuoteen 2017 mennessä.

Hallituksen rakennepoliittinen ohjelma on askel oikeaan suuntaan, mutta se ei ratkaise kuntatalouden tasapainotusongelmia lähivuosina.

Kuntaliitto katsoo, että hallituksen esityksissä ei toistaiseksi ole osoitettu, että rahoitusperiaate kunnissa toteutuu.

Valtion talouden kehiksestä vuosille 2015 - 2018 ja siihen liittyvästä Peruspalveluohjelmasta tuleekin tehdä perustuslain mukainen tarkastelu kuntien rahoitusperiaatteen toteutumisesta.

Kuntaliiton esitykset vuoden 2015 - 2018 valtion talouden kehyksiin ja siihen liittyvään Peruspalveluohjelmaan:

Valtio- / kuntasuhde:

- Kuntaliitto edellyttää, että maan hallitus vahvistaa kuntataloutta vuoteen 2017 mennessä rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanopäätöksen mukaisesti yhdellä miljardilla eurolla kuntien tehtäviä ja velvoitteita vähentämällä.
- Sellaisista kuntien menoja lisäävistä päätöksistä, joita ei vielä ole pantu toimeen, tulee nyt arvioida uudelleen ja myös tarvittaessa luopua. Tällainen on muun muassa työmarkkinatuen rahoitusvastuun siirto kunnille.
- Varmistetaan rahoitusperiaatteen toteutuminen ja kehitetään sen toteutumisen arviointijärjestelmä.
- Siirrytään hallitusti uuteen kuntatalouden ohjausjärjestelmään vuonna 2015.

Kuntien veropohjan laajentaminen:

- Kiinteistöveron tietokannat saatetaan ajan tasalle ja kiinteistöverotuksen sisällöllistä kehittämistä jatketaan.
- Osa pääomaverojen tuotosta ohjataan kunnille erikseen selvitettävällä tavalla.
- Kuntien liikenteen vastuista, kustannuksista sekä liikenneverojen kohdentumisesta osittain kunnille käynnistetään selvitys.
- Kuntaveroista tehtävät vähennykset kompensoidaan kunnille ensisijaisesti verojärjestelmän sisällä valtion veroista.
- Yhteisöveron kuntien jako-osuus tulee säilyttää vuoden 2016 jälkeenkin vähintään nykyisellä tasolla.

Valtionosuusjärjestelmä ja sen uudistaminen:

- Valtionosuusleikkauksia ei missään tapauksessa tule enää tehdä.
- Valtionosuusjärjestelmän valtionosuuksien tasauksessa käytettävän veropohjan on oltava mahdollisimman laaja.
- Uudistusta jatkettaessa valtionosuusjärjestelmän hallinto on yhtenäistettävä niin, että kaikki tehtäväalueet (myös keskiasteen koulutus ikäluokkapohjalta) on koottu yhteen.
- Ammattikorkeakoulu-uudistuksessa kuntien omarahoitusosuus on rahoitettava kokonaan opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksia alentamalla.
- Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus (entinen harkinnanvarainen rahoitusavustus) on pidettävä jatkossakin osana järjestelmää. Sen painoarvoa tulee lisätä eikä vähentää eikä lisäystä tule rahoittaa muiden kuntien valtionosuuksia vastaavasti alentamalla.

Investoinnit:

- Suhdannepoliittisesti tärkeiden investointien tukea on jatkettava.
- Investointien vaihtoehtoisia rahoitustapoja on kehitettävä.
- Valtion ja kuntien pitkäjänteinen infrainvestointien rahoitus on turvattava. Yhtenä vaihtoehtona on syytä selvittää Infra Oy:n perustaminen.

SUOMEN KUNTALIITTO

Antti Lindtman
hallituksen puheenjohtaja

Kari-Pekka Mäki-Lohiluoma
toimitusjohtaja

Jakelu

valtiovarainministeri Jutta Urpilainen
hallinto- ja kuntaministeri Henna Virkkunen
peruspalveluministeri Susanna Huovinen
sosiaali- ja terveysministeri Paula Risikko
opetusministeri Krista Kiuru
sisäasiainministeri Päivi Räsänen
oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
liikenneministeri Merja Kyllönen
kehitysministeri Pekka Haavisto
maa- ja metsätalousministeri Jari Koskinen
valtiosihteeri Tuire Santamäki-Vuori, VM
valtiosihteeri Sari Raassina, VM
valtiosihteeri Pia Pohja, STM
valtiosihteeri Ulla-Maija Rajakangas, STM
valtiosihteeri Andrei Nahkala, SM
valtiosihteeri Risto Artjoki, MMM
valtiosihteeri Pilvi Torsti, OKM
erityisavustaja Ville Kopra, VM
erityisavustaja Sini Korpinen, VM
erityisavustaja Laura Lindeberg, STM
erityisavustaja Juuso Rönholm, STM
erityisavustaja Tiina Rytilä, MMM
erityisavustaja Niklas Andersson, SM
erityisavustaja Jyri Kuusela, LVM
erityisavustaja Malin Brännkärr, OM
erityisavustaja Tuuli Kousa, UM
erityisavustaja Esa Suominen, OKM
ylijohtaja Päivi Laajala, VM
budjettineuvos Jouko Narikka, VM
neuvotteleva virkamies Tanja Rantanen, VM
johtaja Matti Väisänen, OKM
neuvotteleva virkamies Mikko Nygård, STM
finanssineuvos Markku Nissinen, VM
finanssineuvos Hannele Savioja, VM
apulaisjohtaja Reijo Vuorento, Suomen Kuntaliitto